

UNIVERSITATEA
„ALEXANDRU IOAN CUZA”
din IAȘI

Centrul de Studii
Clasice și Creștine

PRIMĂRIA
MUNICIPIULUI
IAȘI

FACULTATEA de
ISTORIE

CONVEGNO INTERNAZIONALE

(XIV CONVEGNO ROMENO-ITALIANO)

COLOCVIU INTERNAȚIONAL

(AL XIV-LEA COLOCVIU ROMÂNŌ-ITALIAN)

CRISI E DECLINO NELL'ANTICHITÀ
GRECO-ROMANA

CRIZĂ ȘI DECLIN ÎN ANTICHITATEA
GRECO-ROMANĂ

IAȘI

17-19 SETTEMBRE / SEPTEMBRIE 2025

SALA H, FACULTATEA DE ISTORIE

**CONVEGNO INTERNAZIONALE
(XIV CONVEGNO ROMENO-ITALIANO)
*Crisi e declino nell'antichità greco-romana***

**INTERNATIONAL COLLOQUIUM
(XIV ROMANIAN-ITALIAN COLLOQUIUM)
*Crisis and Decline in Greco-Roman Antiquity***

**COLLOQUE INTERNATIONAL
(XIV COLLOQUE ROUMAIN-ITALIEN)
*Crise et déclin dans l'Antiquité gréco-romaine***

**COLOCVIU INTERNAȚIONAL
(AL XIV-LEA COLOCVIU ROMÂNNO-ITALIAN)
*Criză și declin în antichitatea greco-romană***

**Iași, 17-19 settembre / septembrie 2025
Sala H₁ (Facoltà di Storia / Facultatea de Istorie)**

Organizzatori / Organizatori

**Nelu ZUGRAVU, Roxana-Gabriela CURCĂ
(PN-IV-P1-PCE-2023-1560)**

**COLOCVIU FINANȚAT DE PRIMĂRIA MUNICIPIULUI IAȘI
PRIN H.C.L. NR. 98/27.03.2025**

PROGRAMMA / PROGRAM

Mercoledì / Miercuri, 17 settembre / septembrie 2025

13.45-14.00

Moderatore / Moderator:

Nelu ZUGRAVU

13.45-14.00: Saluti istituzionali e introduzione ai lavori / Salutul organizatorilor
Mihai CHIRICA, Primarul Municipiului Iași / Sindaco del Comune di Iași
Liviu MAHA, Rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași / Rettore
dell’Università «Alexandru Ioan Cuza» di Iași
Lucrețiu-Ion BÎRLIBA, Decanul Facultății de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași / Preside della Facoltà di Storia, Università «Alexandru Ioan Cuza» di Iași
Nelu ZUGRAVU, Directorul Centrului de Studii Clasice și Creștine, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași / Direttore del Centro di Studi Classici e Cristiani, Facoltà di Storia, Università «Alexandru Ioan Cuza» di Iași

14.00-14.45

Moderatore / Moderator:

Roxana-Gabriela CURCĂ

14.00-14.30: Relazione inaugurale / Comunicare inaugurală: Anne VIAL-LOGEAY,
Décadence de Rome, crise(s), ou phénomène cyclique ? Quelques observations sur l’Histoire naturelle de Pline l’Ancien

14.30-14.45: Discussioni / Discuții

14.45-15.00: Pausa / Pauză

15.00-17.00

Moderatore / Moderator:

Dumitru Dănuț APARASCHIVEI

15.00-15.30: Lucrețiu-Ion BÎRLIBA, *La cohors III Collecta : origine et rôle stratégique*

15.30-16.00: Roxana-Gabriela CURCĂ, *L’épigraphie honorifique latine durant la crise en Mésie Inférieure* (PN-IV-P1-PCE-2023-1560)

16.00-16.30 (RO) / 15.00-15.30 (ES): M.a Pilar GONZÁLEZ-CONDE PUENTE,
Les témoignages épigraphiques de Trebonianus Gallus et Volusianus en Hispanie (online)

16.30-17.00: Discussioni / Discuții

17.00-17.15: Pausa caffè / Pauză de cafea

17.15-18.30

Moderatore / Moderator:

Lucrețiu-Ion BÎRLIBA

17.15-17.45: Dan MATEI, *The reuse of lithic spolia in the interventions to the structures of the castra from Dacia in the period of the “military anarchy” (AD 235 - the Aurelian retreat)*

17.45-18.15: Dumitru Dănuț APARASCHIVEI, *Crisis and decline of urban life in the border province of Scythia. The case of the city of Ibida*

18.15-18.45: Miguel Pablo SANCHEZ GÓMEZ, *The Roman army of Aurelian and Probus in the Historia Augusta*

18.45-19.00: Discussioni / Discuții

19.00: Cena / Cina

Giovedì / Joi, 18 settembre / septembrie 2025

9.00-10.15

Moderatore / Moderator:

Immacolata ERAMO

9.00-9.30: Dragoș HĂLMAGI, *Civic crisis and private aid: revisiting the epigraphic evidence on shortages and loans in Hellenistic Istros* (online)

9.30-10.00: Giusto TRAINA, *The Mithridatic crisis*

10.00-10.15: Discussioni / Discuții

10.15-10.30: Pausa caffè / Pauză de cafea

10.30-12.30

Moderatore / Moderator:

Luigi PIACENTE

10.30-11.00: Nelu ZUGRAVU, «*Cuncta ad extremum reciderant*»: *retorica della crisi nelle fonti latine tardoantiche*

11.00-11.30: Beatrice GIROTTI, *Lessico della resilienza: restitutor*

11.30-12.00: Manuela MONGARDI, *Magnia Urbica: l'ultima “Soldatenkaiserin”*

12.00-12.30: Discussioni / Discuții

12.30-15.00: Pausa pranzo / Pauză de prânz

15.00-16.15

Moderatore / Moderator:

Giusto TRAINA

15.00-15.30: Immacolata ERAMO, *La crisi dopo Adrianopoli: strategie narrative*

15.30-16.00: Antonella BRUZZONE, *Dal Cosmos al Chaos. Lo spettro della catastrofe in Claudiano*

16.00-16.15: Discussioni / Discuții

16.15-16.30: Pausa caffè / Pauză de cafea

16.30-18.30

Moderatore / Moderator:

Juan Ramón CARBÓ GARCÍA

16.30-17.00: Dan DEAC, *Isism after the Severans in the Danubian-Balkan region of the Roman world*

17.00-17.30: Sorin NEMETI, *Religious Strategies in an Age of Anxiety. Votive Dedications from Roman Dacia from the time of Barrack Emperors*

17.30-18.00: Moisés ANTIQUEIRA, *Accompanied by the gods: Diana and Hercules on the imperial coinage of Aemilian (253)* (online)

18.00-18.30: Discussioni / Discuții

18.30: Cena / Cina

Venerdì / Vineri, 19 settembre / septembrie 2025

9.00-10.15

Moderatore / Moderator:

Sorin NEMETI

9.00-9.30: Erica FILIPPINI, *Dacia Felix: la costruzione dell'immagine della provincia Dacia nella monetazione del III secolo d.C.*

9.30-10.00: Lucian MUNTEANU, *Monetary "crises" in the Roman world and coin finds from Barbaricum. The case of Western Moldavia (Romania) in the first half of the 3rd century*

10.00-10.15: Discussioni / Discuții

10.15-10.30: Pausa caffè / Pauză de cafea

10.30-11.45

Moderatore / Moderator:

Miguel Pablo SANCHO GÓMEZ

10.30-11.00: Florica MIHUȚ-BOHÎLȚEA, *The decline of personal freedom in Tacitus' Annals thought the testamentary practices* (online)

11.00-11.30: Juan Ramón CARBÓ GARCÍA, *Ignorantia de barbaris. Complacency, boast-fulness and security in the Roman worldview in the face of the new bordering peoples in the mid-third century A.D.: from contempt to bewilderment*

11.30-11.45: Discussioni / Discuții

11.45-12.00: Pausa / Pauză

12.00-13.45

Moderatore / Moderator:

Claudia-Dorina TĂRNĂUCEANU

12.00-12.30: Emanuel GROSU, *Do ut des: la crisi della fede. Il patto col diavolo o l'estremo pragmatismo di un principio giuridico nel poema Lapsus et conversio Theophili vicedomini (Hrotsvita di Gandersheim, X secolo)*

12.30-13.00: Rino MODONUTTI, *Il declino della latinità classica nella riflessione dei primi Umanisti: il caso di Sicco Polenton*

13.30-13.45: Discussioni / Discuții

13.45-14.00 : Pausa / Pauză

14.00-14.30

Moderatore / Moderator :

Nelu ZUGRAVU

Presentazioni libri

Luigi PIACENTE presenta: MARCUS TULLIUS CICERO, *Hortensius sive de philosophia. Hortensius sau despre filosofie*, a cura di Constantin-Ionuț MIHAI, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2025

Flavian-Pavel CHILCOȘ presenta: CLAUDIU-COSTEL LUCA, *Cronologia istoriei Romei în istoriografia latină păgână din a doua jumătate a secolului al IV-lea*, Editura PIM, Iași, 2024

Emanuel GROSU presenta: Claudio LEONARDI *et al.*, *Literatura latină medievală (secolele VI-XV). Un manual*, traduzione e edizione in lingua rumena a cura di Emanuel GROSU, Editura Polirom, Iași, 2025

14.30-14.45

Nelu ZUGRAVU

Conclusioni e chiusura lavori / Concluzii; închiderea colocviului

Partecipanti / Participanți

1. Moisés ANTIQUEIRA, Universidade Estadual do Oeste do Paraná, Brazil
2. Dumitru Dănuț APARASCHIVEI, Departamentul de Arheologie Clasică, Academia Română, Institutul de Arheologie Iași, România
3. Lucrețiu-Ion BÎRLIBA, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România
4. Antonella BRUZZONE, Dipartimento di Storia, Scienze dell’Uomo e della Formazione, Università degli Studi di Sassari, Italia
5. Juan Ramón CARBÓ GARCÍA, Departamento de Ciencias Humanas y Religiosas, Universidad Católica San Antonio de Murcia, España
6. Flavian-Pavel CHILCOȘ, Centrul de Studii Clasice și Creștine, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România
7. Roxana-Gabriela CURCĂ, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România
8. Dan DEAC, Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, România
9. Immacolata ERAMO, Dipartimento di Ricerca e Innovazione Umanistica, Università degli Studi di Bari, Italia
10. Erica FILIPPINI, Dipartimento di Storia Culture Civiltà - DiSCi, Alma Mater Studiorum - Università di Bologna, Italia
11. Beatrice GIROTTI, Dipartimento di Storia Culture Civiltà - DiSCi, Alma Mater Studiorum - Università di Bologna, Italia
12. M.a Pilar GONZÁLEZ-CONDE PUENTE, Departamento de Prehistoria, Arqueología, Historia Antigua, Filología Griega y Filología Latina, Área de Historia Antigua, Universidad de Alicante, España
13. Emanuel GROSU, Departamentul Socio-Uman, Institutul de Cercetări Interdisciplinare, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România

14. Dragoș HALMAGI, Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, România
15. Dan MATEI, Muzeul de Istorie Turda, România
16. Florica MIHUȚ-BOHÎLȚEA, Departamentul de Istorie Antică, Arheologie și Istoria Artei, Facultatea de Istorie, Universitatea din București
17. Rino MODONUTTI, Dipartimento degli Studi Linguistici e Letterari, Università degli Studi di Padova, Italia
18. Manuela MONGARDI, Dipartimento di Storia Culture Civiltà - DiSci, Alma Mater Studiorum - Università di Bologna, Italia
19. Lucian MUNTEANU, Departamentul de Arheologie Clasică, Academia Română, Institutul de Arheologie Iași, România
20. Sorin NEMETI, Departamentul de Istorie Veche și Arheologie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, România
21. Luigi PIACENTE, Dipartimento di Ricerca e Innovazione Umanistica, Università degli Studi di Bari, Italia
22. Miguel Pablo SANCHO GÓMEZ, Facultad de Educación, Universidad Católica San Antonio de Murcia, España
23. Giusto TRAINA, Faculté de Lettres, Sorbonne Université, France - Dipartimento di Beni Culturali, Università del Salento, Italia
24. Anne VIAL-LOGEAY, Équipe de Recherche Interdisciplinaire sur les Aires Culturelles (ERLAC UR 4705), Université de Rouen Normandie, France
25. Nelu ZUGRAVU, Centrul de Studii Clasice și Creștine, Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România

Centrul de Studii Clasice și Creștine

Facultatea de Istorie

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”

Bd. Carol I nr. 11

700506 - IAȘI, RO

<https://www.facebook.com/csciciasi>

THOMAS COLE, *THE COURSE OF EMPIRE* (1836): *THE CONSUMMATION OF EMPIRE; DESTRUCTION*

CENTRUL DE STUDII CLASICE ȘI CREȘTINE
 FACULTATEA DE ISTORIE
 UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA”
 BD. CAROL I NR. 11
 700506 - IASI, RO
<https://www.facebook.com/csciciasi>